

EĞİTİM, İSTİHDAM VE İŞSİZLİK İLİŞKİLERİ

Yüksel Kavak*

ABSTRACT: This paper examines labour force participation and unemployment issues in relation to employment and unemployment relations by using three indicators developed by OECD (rates of labour force participation, unemployment rates by age and sex, unemployment rates by educational levels). These issues are dealt with in terms of sex, age and education variables emphasising woman dimension.

The data used in this study was mostly gathered from the United Nations and OECD sources and national data was obtained from the data of the Institute of State Statistics (ISS).

The sample countries from which regular statistical data are obtained show that there is a significant relationship between education and labour force participation rates. It is accepted that education is an important tool to reduce unemployment, on the other hand, it is emphasised that the relationships between education and unemployment are more complex and there is a difficulty of making generalisation in this respect.

When the issue is taken into consideration in regard to woman, it can be said that the higher the educational level of the woman is, the higher the rate of woman participation into labour force is, in return, especially educational inadequacy constitutes a disadvantage for the women in adapting to urban economy.

KEY WORDS: Education, women employment, women unemployment, labour force participation.

ÖZET: Bu makalede, eğitim, istihdam ve işsizlik ilişkileri bağlamında, OECD tarafından geliştirilen üç anahtar gösterge (işgücüne katılma oranları, cinsiyete ve yaşa göre işsizlik oranları, eğitim düzeyine göre işsizlik oranları) kullanılarak işgücüne katılma ve işsizlik konuları irdelenmektedir. Konular, kadın boyutu ağırlıklı olmak üzere cinsiyet, yaş ve eğitim değişkenlerine göre ele alınmaktadır.

Çalışmada kullanılan uluslararası veriler daha çok Birleşmiş Milletler ve OECD, ulusal veriler ise DİE kaynaklarından elde edilmiştir.

Düzenli istatistiki veri elde edilebilen ülke örnekleri, eğitimle işgücüne katılma oranları arasında güçlü ilişkiler olduğunu göstermekte, öte yandan, eğitimin işsizliğin azaltılmasında önemli bir araç olduğu kabul edilmekle birlikte,

işsizlikle eğitim arasındaki ilişkilerin daha karmaşık olduğu ve genellemelere gitmenin güçlüğü vurgulanmaktadır.

Konu, kadın boyutu açısından ele alındığında, eğitim düzeyi yükseldikçe kadınların işgücüne katılma oranlarının arttığı, buna karşılık, özellikle kent ekonomisine uyum sağlamada eğitim yetersizliğinin kadınlar için bir dezavantaj oluşturduğu gözlenmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Eğitim, kadın istihdamı, kadın işsizliği, işgücüne katılım.

1. GİRİŞ

OECD, eğitim, istihdam ve işsizlik ilişkilerini açıklamada üç anahtar gösterge geliştirmiştir. Bunlar:

- **Eğitim Düzeyine Göre İşgücüne Katılım Oranları:** İşgücüne katılım oranı eğitimin yapısıyla ilişkilidir. İşsizliğin yapısı ve sıklığı da bir bütün olarak bu göstergeye bağlıdır.

- **Cinsiyet ve Yaşa Göre İşsizlik Oranları:** Bu gösterge, eğitim yetersizliğinin özellikle belirli

gruplar üzerindeki olumsuz etkilerini gösterir. Bu gösterge ayrıca, eğitim düzeyi ve iş bulma bakımlarından kuşaklar ve cinsiyetlerarası farklılık ve benzerliklere odaklandığında bir çıktı göstergesi olarak da yorumlanabilir.

- **Eğitim Düzeyine Göre İşsizlik Oranları:** Bu gösterge, genelde (OECD ülkeleri için) eğitim yetersizliğinin beğenilmeyen iş koşullarıyla ilişkili olup olmadığını gösterir. Aynı zamanda, farklı eğitim düzeylerindeki işsizlik boyutlarını yansıtır. Örneğin, uzun süreli bir yükseköğretimin tüm ülkelerde işsizliğe karşı eşit derecede bir garantör olup olmadığını gösterir.

Bu göstergelerden ilk ikisi eğitimin sosyal ve ekonomik çevresine ilişkin girdi göstergeleriyken, üçüncüsü eğitim sisteminin çıktı göstergesi olarak ele alınmaktadır [1].

2. İŞGÜCÜNE KATILIM ORANLARI

İşgücüne katılma oranları cinsiyet ve eğitim değişkenlerine göre ele alınacaktır.

* Doç. Dr. Yüksel Kavak, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

2.1. Cinsiyet ve İşgücüne Katılım Oranları

Dünyadaki aktif nüfusun (15+ yaş) 1970-1990 yılları arasında cinsiyete göre işgücüne katılım oranları Tablo 1'de sunulmaktadır. Tablodan da görüleceği gibi, Güney Sahra Afrika ve Doğu Asya dışındaki tüm bölgelerde kadınların işgücüne katılım oranları artış göstermiştir. Buna karşılık, Orta Asya dışındaki tüm bölgelerde, erkeklerin işgücüne katılım oranları önemli ölçüde düşmüştür.

Çoğu bölgelerde, kadınların katılım oranları 1980'lerde 1970'lerden daha fazla artmıştır. Doğu Avrupa'nın dışındaki tüm bölgelerde kadınların katılım oranları 1970-80 arasında %5-6 oranlarında, 1980-90 arasında %8-9 oranlarında yükselmiştir. En düşük katılım oranlarına sahip bölgelerden, Kuzey Afrika'da oranlar %8'den %21'e yükselirken, Latin Amerika'da %22'den %34'e, Batı Asya'da ise %22'den %30'a çıkmıştır. Diğer taraftan bu yükselen oranlar arasında Güney Sahra Afrika'sında kadınların işgücüne katılım oranlarının %57'den %53'e düşmesi dikkat çekmektedir [2].

Tüm bu gelişmelere karşın, kadınlarla erkekler arasındaki açık, bazı bölgelerde, hâlâ büyük boyutlardadır. Örneğin, Kuzey Afrika'da %21'e karşılık %75, Latin Amerika'da %34'e karşılık %82 ve Batı Asya'da %30'a karşılık %77'dir.

Kadınların işgücüne katılım oranlarının bölgelere göre çok farklı olması, bir dereceye kadar ölçme sonuçlarına atfedilebilir ise de, kadının işgücüne katılımı, çoğu kez gelişme sürecine bağlı olarak değişir.

Ekonomi, tarım ve aile temeline dayalı üretim etrafında örgütlendiği zaman kadınların katılım oranları yükselme eğilimi gösterir. Ekonomik büyüme ve kentleşmenin artışıyla birlikte, erkeğin çalışmaya gidip kadının evde kalmasıyla katılım oranları çoğu kez düşer. Öte yandan, kişi başına düşen gelir düzeyinin yükselmesi de, kadınların işgücü piyasasındaki seçim olanaklarını artırarak katılım oranlarını yükseltir. Bunlardan başka, işgücüne katılım örüntüsü kültürel ve ideolojik farklılıkları da yansıtır. Örneğin, Japonya, Romanya ve Uganda'da kadın işgücü katılım oranlarının yüksek olmasına karşın Brezilya ve Pakistan'da düşük olması, ancak, ekonomik ve ekonomik olmayan faktörlerin bir bileşimi ile açıklanmayı gerektirir [3].

1970'lerden günümüze Dünyanın pek çok bölgesinde kadınların işgücüne katılım oranlarının artması ve erkeklerle kadınlar arasındaki açığın giderek azalmasına karşın, Türkiye'deki eğilimlerin ters yönde olması dikkat çekicidir. Ülkemizde, 1970-90 yılları arasında kadınların işgücüne katılım oranları %50.3'den %33.4'e düşerken, erkeklerin katılım oranları daha yavaş bir düşüşle %79.5'den %73.9'a gerilemiştir. Aynı dönemde, kadınlarla erkekler arasındaki açık %29.2'den %40.5'e yükselmiştir [4]. Burada kritik bir nokta olarak katılım oranları kır-kent dağılımına göre incelendiğinde, kadınların kırsal kesimdeki katılım oranları daha yüksek iken (%50.4) kentlerdeki katılım oranları (%15.9) çok düşük düzeylerde kalmaktadır. Aynı oranlar erkekler için, sırasıyla, %75.8 ve %67.7'dir [5].

TABLO 1: Dünyada Cinsiyete Göre İşgücüne Katılım Oranları (1970-1990) (15+yaş) (%)

Bölge	1970		1980		1990	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Gelişmiş Bölgeler						
Doğu Avrupa	56	79	56	77	58	74
Batı Avrupa	37	78	42	75	51	72
Diğer gelişmiş ülkeler	40	81	46	78	54	75
Afrika						
Kuzey Afrika	8	82	12	79	21	75
Güney Sahra Afrika'sı	57	90	54	89	53	83
Latin Amerika ve Karayibler						
Latin Amerika	22	85	25	82	34	82
Karayibler	38	81	42	77	49	72
Asya ve Pasifik						
Doğu Asya	57	86	58	83	56	80
Güneydoğu Asya	49	87	51	85	54	81
Güney Asya	25	88	24	85	44	78
Orta asya	55	76	56	77	58	79
Batı Asya	22	83	26	81	30	77
Okyanusya	47	88	46	86	48	76

Kaynak: UN, 1995, s 110.

Kadınların işgücüne katılım oranlarındaki bu azalmanın nedenleri olarak şu faktörlere yer verilmektedir [6, 7, 8, 9]. Hızlı nüfus artışı ve kente göç nedeniyle kentlerde artan işgücü için tarım-dışı sektörlerde yeterli istihdam yaratılamaması ve bu durumun özellikle kadınların çalışma yaşamına geçişini sınırlaması, öğrenim düzeyinin düşüklüğü, kadınların kent hizmetlerinde çalışmasını engelleyen toplumsal değerler, nüfus sayımı araştırmalarında kadınların, evlerde iş yaptıkları halde, kendilerini "ev kadını" olarak nitelendirmeleri ve kadınların ailevi sorumlulukları.

2.2. Eğitim Düzeyi ve İşgücüne Katılma Oranları

Bireyin elde ettiği eğitim, hem ekonomik faaliyetlerin niteliğini hem de işgücüne katılım oranlarını etkileyen bir faktördür. Eğitim düzeyi yükseldikçe işgücüne katılım oranlarının da yükseldiği görülmektedir. Eğitim düzeylerine göre işgücüne katılım oranları arasındaki fark kadınlarda erkeklerden daha fazladır [10]. Yine, Tablo 2 incelendiğinde, işgücüne katılım yönünden kadınlarla erkekler arasındaki farkın eğitim kademeleri yükseldikçe azaldığı görülmektedir.

TABLO 2: OECD Ülkelerindeki Kadın ve Erkeklerin Eğitim Düzeylerine Göre İşgücüne Katılım Oranları (25-64 yaş), 1991

Eğitim Düzeyi	Ülke Sayısı	Erkek (%)	Kadın (%)	Fark (%)
İlkokul ve daha az	12	74.1	35.7	38.4
Ortaokul	20	85.3	54.2	31.1
Lise	20	90.6	69.3	21.3
Yükseköğretim (kısa süreli)	16	93.1	80.6	12.5
Yükseköğretim (uzun süreli)	20	94.0	84.2	9.8

Kaynak: Pole, 1995, s 119.

Bu verilere göre, tüm eğitim kademelerinde erkeklerin katılım oranları kadınlardan daha yüksektir. Cinsiyetler arasındaki fark, lise düzeyinin altındaki kademelerde %30'lar düzeyinde iken üniversite düzeyinde yaklaşık %10'a düşmektedir. Kadınların eğitim düzeyi arttıkça cinsiyetler arasındaki açığın daralması, eğitimin, kadınların yaşamını değiştirmede itici bir güç olduğu yönündeki görüşleri desteklemektedir [11].

Diğer OECD ülkelerindeki göstergelere paralel olarak, Türkiye'de de eğitim kademeleri yükseldikçe katılım oranlarının arttığı, tüm eğitim kademelerinde erkeklerin katılım oranlarının kadınlardan daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Diğer taraftan, kadınlarla erkekler arasındaki açığın eğitim kademeleri yükseldikçe azaldığı görülmektedir. Örneğin, lise düzeyinde cinsiyetlere göre katılım oranları farkı %38.9 iken, yükseköğretim düzeyinde %7'ye düşmektedir.

Yine, eğitim kademeleri yükseldikçe, her iki cinsiyetin kendi içlerindeki katılım oranları arasındaki fark kadınlarda erkeklerden daha fazladır. Örneğin, lise mezunu kadınların katılım oranı %36.2 iken yükseköğrenim mezunlarının %80.9'dur (iki kademe arasındaki fark: %44.7). Benzer biçimde, erkeklerin katılım oranları, sırasıyla, %75.1 ve %87.9'dur (iki kademe arasındaki fark: %12.8) [12].

Kısaca özetlemek gerekirse, bazı istisnalar olmakla birlikte, kadınların işgücüne katılım oranları erkeklerden daha düşük gözükmektedir. Buna ek olarak, eğitim düzeyi yükseldikçe hem işgücüne katılım oranlarının arttığı, hem de kadının aleyhindeki cinsiyetler arasındaki farklılığın azaldığı söylenebilir.

3. CİNSİYETE VE YAŞA GÖRE İŞSİZLİK ORANLARI

1990'larda işsizlik tüm toplum ve grupları etkilemiştir. ILO'ya göre, dünyadaki toplam işgücünün (2.8 milyar) yaklaşık %30'u üretken bir işte istihdam edilmemektedir. Bu oran, 120 milyondan fazla işsiz ve 700 milyon civarındaki gizli işsiz içerir. İşsizlik bugün sadece yoksul ülkelerde değil endüstrileşmiş ülkelerde de ciddi bir sorun oluşturmaktadır ve giderek büyümektedir. Örneğin 1993 yılında OECD ülkelerindeki işsizlik oranları %2.5 ile (Japonya'da) %23 (İspanya'da) arasında değişmektedir. Bu ülkelerde işsiz sayısı 35 milyona, şevki kırılmış işsiz sayısı 4 milyona ulaşmıştır. Milyonlarca insan part-time çalışmaktadır. Şevki kırılmış kişilerin ve part-time çalışanların çoğunluğu kadındır [13].

İşsizlikle ilgili veriler, bazı gelişmekte olan ülkelerin düzenli işgücü istatistiklerinin olmaması ve kırsal yörelere ilişkin veri eksikliği nedeniyle, çoğu kez sorunlu ve ülkelerarasındaki karşılaştırmalara pek elverişli değil ise de konunun bu sınırlılıklar çerçevesinde ele alındığı vurgulanmalıdır.

İşsizlik oranları, cinsiyet, yaş, eğitim ve beceri gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişir. Kadınlar ve erkekler farklı iktisadi faaliyet alanlarına ve mesleklere yöneldiklerinden, işgücü piyasası uygulamaları ve düzenlemelerinden de farklı biçimde etkilenirler. Ayrıca, kadınlar, ailevi sorumlulukları bakımından erkeklerden daha fazla etkilenmektedirler.

Düşük nitelikli erkek ve kadınların daha düşük düzeydeki işgücüne katılım oranlarına ilişkin çeşitli ülke deneyimleri, bu grupların istihdama hazır bulunmadıkları ve işgücü piyasalarındaki marjinal grupları oluşturmalarıyla ilişkilendirilebilir. Bu durum, kadınların erkeklerden daha düşük eğitim düzeyine sahip olduğu gerçeği ile karşılaştırıldığında, kadınların işgücü piyasasındaki statülerinin erkeklerden daha düşük olduğunu destekler [14].

İşsizliğin cinsiyetlere göre dağılımı aşağıdaki noktalarda özetlenebilir [15]:

- Gelişmiş ülkelerin resmi işsizlik raporları, ülkelerin 2/3'ünde kadın işsizlik oranlarının erkeklerden daha fazla olduğunu göstermektedir.

- Latin Amerika ve Karayiplerdeki ülkelerin çoğunluğunda, kadınlar arasındaki işsizlik oranlarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Hatta bazı ülkelerde kadın işsizliğinin erkeklerden iki kat fazla olduğu dikkati çekmektedir.

- Asya ve Pasifik bölgesinin yoksul ülkelerinde hem işsizlik oranları yüksek hem de kadınların işsizlik oranları erkeklerden fazla iken, hızla gelişen ülkelerinde ise hem işsizlik oranları çok düşük hem de cinsiyetler arasındaki farklar yok denecek kadar azdır.

BM Raporuna [16] göre kadınlar, işsizlikten zarar gören zayıf gruplar arasında yer almaktadır. Nitekim, çoğunlukla kâin insanlardan daha fazla önemseyen istihdam politikaları sonucunda işsizlik artmaya başlayınca kadınların sıkça "cankurtaran" grubu oluşturduğu görülmektedir.

Diğer taraftan 1994 verilerine göre [17], Türkiye'de işsizlik oranı %8.3'tür. Toplam işsizlik içinde kadın işsizliği (%6.7) erkeklerden (%9.1) daha düşüktür. Ancak işsizliğin daha çok bir kent olgusu olduğu düşünüldüğünde, kentsel kesimde kadın işsizliği (%19.6), ülke ortalaması ve erkeklerden (%11.4) daha yüksektir. Buna göre, kentlerdeki kadın işsizlik riskinin erkeklerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

İşsizlik olgusu, yaş gruplarına göre ele alındığında, işsizliğin en yüksek oranda gençleri tehdit ettiği görülmektedir. OECD ülkelerindeki işsizlik oranlarına genel olarak bakıldığında, genç kadın ve erkeklerin (15-24 yaş) işsizlik oranları birbirine yakın görünürken toplam işsizlik içinde oldukça yüksek bulunmaktadır. Örneğin, 1991 yılında, İtalya ve İspanya'daki genç kadınların 2/3'ünden fazlası işsiz durumda görünürken, Avustralya, İtalya ve Yeni Zelanda'da bu oran daha düşüktür [18].

Gençlerin işgücüne katılımı ve gençler arasındaki işsizlik olgusu, onların iş hayatına katılma veya okula devam etme kararlarıyla yakından ilişkilidir. Örneğin, işgücüne katılım oranlarının yüksekliği, gençlerin okulu bitirip erken yaşlarda iş hayatına geçmeye ilişkin yüksek beklentilerini yansıtırken, gençler arasındaki yüksek işsizlik oranları, onları çoğu kez okulda daha uzun süre kalmaya zorlayabilir [19].

Türkiye'de de kentsel işsizliğin 15-24 yaş grubunda en üst düzeye (%25.1) ulaştığı gözlenmektedir. Cinsiyetlere göre bakıldığında, yine kentsel kesimde işsizliğin, kadınlarda 15-24, erkeklerde ise 12-24 yaş

gruplarında yoğunlaştığı, genç kadınlardaki işsizlik oranının erkeklerden yüksek olduğu dikkati çekmektedir [20]. Bu verilere dayanarak, diğer OECD ülkelerine benzer biçimde Türkiye'nin de genç kadınlar daha yoğun olmak üzere genç işsizliği sorunuyla karşı karşıya bulunduğu söylenebilir.

4. EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE İŞSİZLİK ORANLARI

Nüfusun eğitim düzeyi yükseldikçe işsizlik oranları düşme, işgücüne katılma oranları ise yükselme eğilimindedir. Bununla birlikte, eğitim düzeyi yüksek olmasına karşın işsizlik oranları da yüksek olan bazı ülke deneyimleri, eğitimin işsizlikle mücadelede nasıl bir rol üstlendiği sorusunu hâlâ gündemde tutmaktadır [21].

Çeşitli ülke deneyimleri, düşük düzeyde eğitim görmüş olanların yüksek düzeyde eğitim görmüş olanlardan daha yüksek oranda işsiz kaldıklarını göstermektedir. Özellikle, ilk ve ortaöğretim mezunlarının yükseköğretim mezunlarından daha fazla işsiz oldukları gözlenmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin işsizlik riski konusunda özel bir önem taşıdığı vurgulanmaktadır [22]. Diğer taraftan, eğitim düzeylerine göre ortalama işsizlik oranları arasındaki farkın, genç yaş gruplarında (25-34 yaş) daha fazla olduğu dikkati çekmektedir. Bu olgu, uzun vadede mesleki deneyimin işsizlik riskini azalttığı gösterebilir.

Bu açıklamalara ilişkin olarak, OECD ülkelerindeki işsizlik oranlarının eğitim düzeylerine göre dağılımı ile ilgili bazı sayısal veriler şöyle özetlenebilir: 1992 yılında, 25-64 yaş nüfusu içinde OECD ülkelerindeki işsizlik ortalaması %7.6'dır. 25-34 yaş grubunda ise %9.6'dır. Yine, lise düzeyinden düşük eğitim görmüş olanların işsizlik oranı (%14.8) yükseköğrenim mezunlarından iki buçuk kat daha fazladır [23].

Lise mezunlarının işsizlik oranı 100 olarak kabul edilen başka bir OECD çalışmasında [24] ise; lise düzeyinden aşağıdaki kademeler için işsizlik indeksi ortalaması 150'ye çıkarken, lisenin üzerindeki eğitim kademeleri için 50-70 arasına düşmektedir (Tablo 3).

Diğer taraftan Türkiye'de eğitim kademelerine göre [25] toplam işsizliğin en yoğun olduğu gruplar ortaokul ve lise mezunlarıdır. Cinsiyetlere göre ele alındığında, bu eğitim kademelerinde kadınların işsizlik oranları (sırasıyla %22.0 ve %24.1) erkeklerden (sırasıyla %11.8 ve %11.7) daha yüksektir. Üniversite mezunlarının işsizlik oranları ise, kadınlarda %8.9, erkeklerde %5.6'dır. Bu veriler, ilkokul dışındaki tüm eğitim kademelerinde, kadınların erkeklere göre daha yüksek işsizlik riskine sahip olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan kentlerde, 20-24 yaş grubundaki lise mezunları arasındaki işsizlik oranları kadınlarda %30'a erkeklerde %24.3'e yükselmektedir.

TABLO 3. İşgücünün Eğitim Düzeylerine Göre İşsizlik Oranları, 25-64 yaş, 1991 (Lise düzeyi için oran= 100)

Bölgeler	Ortaokul ve daha düşük	Lise	Yükseköğrenim (kısa süreli)	Yükseköğrenim (uzun süreli)	Ortalama İşsizlik oranı
Kuzey Amerika					
Kanada	149	100	82	54	9.1
ABD	190	100	70	44	6.8
Pasifik					
Avustralya	151	100	109	69	7.1
Yeni Zelanda	148	100	72	56	8.1
Avrupa Topluluğu					
Belçika	278	100	55	39	7.8
Danimarka	156	100	63	51	9.9
Fransa	161	100	55	57	7.8
Almanya	159	100	70	68	6.6
İrlanda	277	100	67	47	13.6
İtalya	80	100	-	70	6.1
Hollanda	177	100	82	77	6.1
Portekiz	126	100	29	57	3.8
İspanya	112	100	-	76	12.9
İngiltere	160	100	56	48	7.1
Diğer Avrupa Ülkeleri-OECD					
Avusturya	155	100	-	48	3.4
Finlandiya	124	100	41	30	6.6
Norveç	152	100	53	36	4.1
İsveç	113	100	49	50	2.1
İsviçre	89	100	57	151	1.4
Türkiye	79	100	-	43	5.7
OECD Ort.	150	100	63	56	6.8

Kaynak: Bovin 1995, s. 74.

5. SONUÇ

Uluslararası veriler, farklı deneyimler olmakla birlikte, eğitim düzeyi yükseldikçe işgücüne katılma oranlarının da arttığını ve cinsiyetler arasında kadınlar aleyhine açığın daraldığını göstermektedir. Diğer taraftan, eğitimin işsizlik riskini azaltan bir araç olduğu kabul edilmekle birlikte, özellikle OECD ülkelerindeki yüksek işsizlik oranları, işsizlikle savaşmada eğitimin rolünü tartışma konusu haline getirmektedir. Yine işsizliğin bir kent olgusu olarak gençleri daha fazla tehdit ettiği, gençler arasında da ortaöğretim mezunlarının daha dezavantajlı olduğu gözlenmektedir. Cinsiyet açısından bakıldığında ise eğitim düzeylerinin düşüklüğü ve diğer nedenlerle genç kadınların genç erkeklerden daha fazla işsizlik riski taşıdığı söylenebilir. Bununla birlikte, işsizlik konusunda uluslararası karşılaştırmalarla genellemelere gitmekte temkinli olunması gereği vardır. Çünkü, işsizlik, eğitimle olduğu kadar bireysel, toplumsal ve ekonomik pek çok değişkenin etkisine açık, karmaşık bir olgudur.

KAYNAKÇA

- [1] Bovin, B. (1995): "Education, Employment and Unemployment", Education and Employment. Paris, OECD CERİ, ss. 72-75.
- [2] UN (1995): The World's Women 1995: Trends and Statistics. New York.ss. 109-112.
- [3] WORLD BANK (1995): World Development Report 1995. Washington D. C., Oxford University Press, s. 25.
- [4] WORLD BANK (1993): Turkey: Women in Development. Washington D.C., A World Bank Country Study, s.16.
- [5] DİE (1994): Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları Nisan 1994, Ankara, DİE Matbaası, Kasım.
- [6] DİE (1995.): İstatistiklerle Kadın 1927-92. Ankara, DİE Matbaası, Mart.
- [7] Koray, M. (1992): "Günümüzde İşgücü Piyasasının Özellikleri, Sorunları ve İstihdam Politikaları", II. İstihdam Haftası Tebliğleri 1992, Ankara, İİBK yayın no: 276, s 98.
- [8] Kağıtçıbaşı, Ç. (1990): "Türkiye'de Kadınların Aile İçi Statüsü, Eğitimi ve İstihdamı", Değişen Bir Toplumda

Kadınların İstihdam İmkanlarının Geliştirilmesi Konferansı
7-8 Kasım 1989, İstanbul, Ankara, İİBK, s. 107.

- [9] Bircan, İ. (1992): "Kadınların İşsizliği ve İstihdamı", İstihdam Seminerleri I, Ankara, İİBK Yayını No: 272, s. 7.
- [10] OECD (1995). Education at a Glance: OECD Indicators. Paris, OECD CERI. s 32.
- [11] Pole, N. (1995): "Gender Disparities in Labour Market Outcomes of Education", Education and Employment. Paris, OECD CERI, s 119.
- [12] DİE (1994).
- [13] UNDP (1996): Human Development Report 1996. New York, Oxford University Press, ss 87-88.
- [14] Pole, N. (1995), s. 120.
- [15] UN (1995) UN (1995), ss 121-122.
- [16] BM (1995): İstihdam Bunalımı, Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesi, Kopenhag, Danimarka, 6-12, Mart (Broşür).
- [17] DİE (1994).
- [18] Pole, N. (1995), s. 121.
- [19] OECD (1995), s. 39.
- [20] DİE (1994).
- [21] Bovin B. (1995): s 69.
- [22] OECD (1995): s, 227.
- [23] OECD (1995): ss. 227-229.
- [24] Bovin, B. (1995): ss. 73-75.
- [25] DİE (1994).